

Relációs adatbázisok tervezése

2.rész (dekompozíció)

Tankönyv: Ullman-Widom:
Adatbázisrendszerek Alapvetés
Második, átdolgozott kiadás,
Panem, 2009

- 3.3. Relációs adatbázissémák
tervezése, relációk felbontása
- 3.4. Dekompozíció tulajdonságai,
veszteségmentes felbontás,
függőségőrző felbontás.

Funkcionális függőségek

Definíció. Legyen $R(U)$ egy relációséma, továbbá X és Y az U attribútumhalmaz részhalmazai.

X -től funkcionálisan függ Y (jelölésben $X \rightarrow Y$), ha bármely R feletti T tábla esetén valahányszor két sor megegyezik X -en, akkor megegyezik Y -on is $\forall t_1, t_2 \in T$ esetén $(t_1[X] = t_2[X] \Rightarrow t_1[Y] = t_2[Y])$.

Ez lényegében azt jelenti, hogy az X -beli attribútumok értéke egyértelműen meghatározza az Y -beli attribútumok értékét.

Jelölés:

$R \models X \rightarrow Y$ vagyis R kielégíti $X \rightarrow Y$ függőséget

Armstrong-axiómák

Legyen $X, Y \subseteq R$, és

XY jelentse az X és Y attribútumhalmazok egyesítését.

F legyen funkcionális függőségek tetsz.hz. **Armstrong axiómák:**

- FD1 (reflexivitás): $Y \subseteq X$ esetén $X \rightarrow Y$.
- FD2 (bővíthetőség): $X \rightarrow Y$ és tetszőleges Z esetén $XZ \rightarrow YZ$.
- FD3 (transzitivitás): $X \rightarrow Y$ és $Y \rightarrow Z$ esetén $X \rightarrow Z$.

Levezetés fogalma

- F implikálja $X \rightarrow Y$ -t, ha minden olyan táblában, amelyben F összes függősége teljesül, $X \rightarrow Y$ is teljesül.
- Jelölés: $F \models X \rightarrow Y$, ha F implikálja $X \rightarrow Y$ -et.
- $X \rightarrow Y$ levezethető F -ből, ha van olyan $X_1 \rightarrow Y_1, \dots, X_k \rightarrow Y_k, \dots, X \rightarrow Y$ véges levezetés, hogy $\forall k$ -ra
 - $X_k \rightarrow Y_k \in F$ vagy
 - $X_k \rightarrow Y_k$ az FD1, FD2, FD3 axiómák alapján kapható a levezetésben előtte szereplő függőségekből
- Jelölés: $F \vdash X \rightarrow Y$, ha $X \rightarrow Y$ levezethető F -ből

Armstrong-axiómarendszer

Tétel: **Az Armstrong-axiómarendszer helyes és teljes**, azaz minden levezethető függőség implikálódik is, illetve azok a függőségek, amelyeket F implikál le is vezethetők F -ből.

$$F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow F \models X \rightarrow Y$$

Attribútumhalmaz lezártja

- Adott R séma és F funkcionális függőségek halmaza mellett, $X \subseteq R$, X lezártja X^+ az összes olyan A attribútum halmaza, amire $X \rightarrow A$ következik F -ből.
- Definíció: $X^{+(F)} := \{A \mid F \vdash X \rightarrow A\}$ az X attribútumhalmaz lezárása F -re nézve.
- LEMMA: $F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow Y \subseteq X^+$.
Ez az implikációs probléma megoldása!

Algoritmus X^+ attr.hz lezártja

- Input: X attr.hz., F funk.függőségek hz.
- Output: X^+ (típusa: attribútumhalmaz)
- Algoritmus X^+ kiszámítására:

/* Iteráció, amíg $X(n)$ változik */

$X(0) := X$

$$X(n+1) := X(n) \cup \{A \mid \frac{W \rightarrow Z \in F, A \in Z,}{W \subseteq X(n)}\}$$

Ha $X(v+1) = X(v)$, akkor
Output: $X(v) = X^+$.

Relációs sémák tervezése

- Cél: az anomáliák és a redundancia megszüntetése.
 - *Módosítási anomália* : egy adat egy előfordulását megváltoztatjuk, más előfordulásait azonban nem.
 - *Törlési anomália* : törléskor olyan adatot is elveszítünk, amit nem szeretnénk.
 - *Beillesztési anomália* : megszorítás, trigger kell, hogy ellenőrizni tudjuk (pl. a kulcsfüggőséget)
 - *REDUNDANCIA* (többszörözés feleslegesen)

Példa: rosszul tervezett séma

Sörivő(név, cím, kedveltSörök, gyártó, kedvencSör)

név	cím	kedveltSörök	gyártó	kedvencS
Janeway	Voyager	Bud	A.B.	WickedAle
Janeway	???	WickedAle	Pete's	???
Spock	Enterprise	Bud	???	Bud

Redundáns adat, a ??? helyén a
név -> cím kedvencSör és kedveltSörök -> gyártó
FF-ek felhasználásával tudjuk, mi szerepel.

A rosszul tervezettség anomáliákat is eredményez

Sörivő(név, cím, kedveltSörök, gyártó, kedvencSör)

név	cím	kedveltSörök	gyártó	kedvencS
Janeway	Voyager	Bud	A.B.	WickedAle
Janeway	???	WickedAle	Pete's	???
Spock	Enterprise	Bud	???	Bud

- **Módosítási anomália:** ha Janeway-t *Karcsira* módosítjuk, megteesszük-e ezt minden sornál?
- **Törlési anomális:** Ha senki sem szereti a Bud sört, azt sem tudjuk, ki gyártotta.

Dekomponálás

A fenti problémáktól dekomponálással (felbontással) tudunk megszabadulni!

Definíció:

$d = \{R_1, \dots, R_k\}$ az (R, F) **dekompozíciója**, ha nem marad ki attribútum, azaz $R_1 \cup \dots \cup R_k = R$.
(Az adattábla felbontását projekcióval végezzük).

Például:

$R = ABCDE$, $d = \{AD, BCE, ABE\}$

3 tagú dekompozíció, ahol

$R_1 = AD$, $R_2 = BCE$, $R_3 = ABE$,

Dekomponálás

- Elvárások (Mikor használható?)
 - (1) **Anomáliák kiküszöbölése.** A vetületek legyenek egyszerűek, jó tulajdonságúak (normálformák: BCNF, 3NF)
 - (2) **Információ-visszaállíthatóság**, vagyis ne legyen információvesztés, veszteségmentes felbontások
 - (3) **Függőségek megőrzése** a vetületekben

Veszteségmentes szétvágás I.

- A fenti jelölésekkel: ha $r = \Pi_{R_1}(r) \bowtie \dots \bowtie \Pi_{R_k}(r)$ teljesül, akkor az előbbi összekapcsolásra azt mondjuk, hogy **veszteségmentes**. Itt r egy R sémájú relációt jelöl.
- **Megj.:** könnyen látható, hogy $r \subseteq \Pi_{R_1}(r) \bowtie \dots \bowtie \Pi_{R_k}(r)$ mindig teljesül. (Miért?)

R

A	B	C
a	b	c
d	e	f
c	b	c

R_1

A	B
a	b
d	e
c	b

R_2

B	C
b	c
e	f

Példa

- A szétvágás után keletkező relációk összekapcsolása nem veszteségmentes:

R

A	B	C
a	b	c
c	b	e

R₁

A	B
a	b
c	b

R₂

B	C
b	c
b	e

Chase-teszt veszteségmentességhez ---1

- Példa: adott $R(A, B, C, D)$, $F = \{ A \rightarrow B, B \rightarrow C, CD \rightarrow A \}$ és az $R_1(A, D)$, $R_2(A, C)$, $R_3(B, C, D)$ felbontás. Kérdés veszteségmentes-e a felbontás?
- Vegyük $R_1 \bowtie R_2 \bowtie R_3$ egy $t = (a, b, c, d)$ sorát. Bizonyítani kell, hogy t R egy sora. A következő tablót készítjük:

A	B	C	D
a	b_1	c_1	d
a	b_2	c	d_2
a_3	b	c	d

Itt pl. az (a, b_1, c_1, d) sor azt jelzi, hogy R -nek van olyan sora, aminek R_1 -re való levetítése (a, d) , ám ennek a B és C attribútumokhoz tartozó értéke ismeretlen, így egyáltalán nem biztos, hogy a t sorról van szó.

Chase-teszt veszteségmentességhez ---2

- Az F-beli függőségeket használva egyenlővé tesszük azokat a szimbólumokat, amelyeknek ugyanazoknak kell lennie, hogy valamelyik függőség ne sérüljön.
 - Ha a két egyenlővé teendő szimbólum közül az egyik index nélküli, akkor a másik is ezt az értéket kapja.
 - Két indexes szimbólum esetén a kisebbik indexű értéket kapja meg a másik.
 - A szimbólumok minden előfordulását helyettesíteni kell az új értékkel.
- Az algoritmus véget ér, ha valamelyik sor t-vel lesz egyenlő, vagy több szimbólumot már nem tudunk egyenlővé tenni.

Chase-teszt veszteségmentességhez ---3

A	B	C	D
a	b ₁	c ₁	d
a	b ₂	c	d ₂
a ₃	b	c	d

$A \rightarrow B$

A	B	C	D
a	b ₁	c ₁	d
a	b ₁	c	d ₂
a ₃	b	c	d

$B \rightarrow C$

A	B	C	D
a	b ₁	c	d
a	b ₁	c	d ₂
a ₃	b	c	d

$CD \rightarrow A$

A	B	C	D
a	b ₁	c	d
a	b ₁	c	d ₂
a	b	c	d

Chase-teszt veszteségmentességhez ---5

- Ha t szerepel a tablóban, akkor valóban R -nek egy sora, s mivel t -t tetszőlegesen választottuk, ezért a felbontás veszteségmentes.
- Ha nem kapjuk meg t -t, akkor viszont a felbontás nem veszteségmentes.
- **Példa:** $R(A, B, C, D)$, $F = \{ B \rightarrow AD \}$,
felbontás: $R_1(A, B)$, $R_2(B, C)$, $R_3(C, D)$.

A	B	C	D	$B \rightarrow AD$ 	A	B	C	D
a	b	c_1	d_1		a	b	c_1	d_1
a_2	b	c	d_2		a	b	c	d_1
a_3	b_3	c	d		a_3	b_3	c	d

Itt az eredmény jó ellenpélda, hiszen az összekapcsolásban szerepel $t = (a, b, c, d)$, míg az eredeti relációban nem.

Függőségek megőrzése

- A dekompozíciókban érvényes függőségekből **következzen** az eredeti sémára kirótt összes függőség.
- Milyen függőségek lesznek érvényesek a dekompozíció sémáiban?
- **Példa:** $R=ABC$, $F= \{A \rightarrow B, B \rightarrow C, C \rightarrow A\}$ vajon a $d= (AB, BC)$ felbontás megőrzi-e a $C \rightarrow A$ függőséget? (függőségek vetülete, definíció a következő lapon)

Függőségek megőrzése

- Definíció: Függőségek vetülete:

Adott (R, F) , és $R_i \subseteq R$ esetén:

$$\Pi_{R_i}(F) := \{ X \rightarrow Y \mid F \vdash X \rightarrow Y, XY \subseteq R_i \}$$

- Definíció: Adott (R, F) esetén $d = (R_1, \dots, R_k)$ függőségőrző dekompozíció akkor és csak akkor, ha minden F -beli függőség levezethető a vetületi függőségekből:

minden $X \rightarrow Y \in F$ esetén

$$\Pi_{R_1}(F) \cup \dots \cup \Pi_{R_k}(F) \vdash X \rightarrow Y$$

Példa: függőségek vetülete

- ABC , $A \rightarrow B$ és $B \rightarrow C$ FF-kel. Projektáljunk AC -re.
 - $A^+ = ABC$; ebből $A \rightarrow B$, $A \rightarrow C$.
 - Nem kell kiszámítani AB^+ és AC^+ lezárásokat.
 - $B^+ = BC$; ebből $B \rightarrow C$.
 - $C^+ = C$; semmit nem ad.
 - $BC^+ = BC$; semmit nem ad.
- A kapott FF-ek: $A \rightarrow B$, $A \rightarrow C$ és $B \rightarrow C$.
- AC -re projekció: $A \rightarrow C$.

Függőségek megőrzése

- A függőségőrzésből nem következik a veszteségmentesség:

$R=ABCD$, $F= \{A \rightarrow B, C \rightarrow D\}$, $d=\{AB, CD\}$
függőségőrző, de nem veszteségmentes.

- A veszteségmentességből nem következik a függőségőrzés:

$R=ABC$, $F= \{AB \rightarrow C, C \rightarrow A\}$, $d=\{AC, BC\}$
veszteségmentes, de nem függőségőrző.

Függőségek kikényszerítése

- Bizonyos FF halmazok esetén a felbontáskor elveszíthetünk függőségeket. Legyen ABC.
- $AB \rightarrow C$ és $C \rightarrow B$.
 - Példa: A = utca, B = város, C = irányítószám.
- Két kulcs van: $\{A, B\}$ és $\{A, C\}$ /nem BCNF/
- A probléma az, hogy AC és BC sémákkal és semmilyen más felbontással nem tudjuk kikényszeríteni az $AB \rightarrow C$ függőséget.

Egy kikényszeríthetetlen FF

utca	iSzám
545 Tech Sq.	02138
545 Tech Sq.	02139

város	iSzám
Cambridge	02138
Cambridge	02139

Kapcsoljuk össze a sorokat (iSzám).

street	city	zip
545 Tech Sq.	Cambridge	02138
545 Tech Sq.	Cambridge	02139

A szétbontott relációkban egyik FF sem sérül, az eredményben az **utca város -> iSzám** nem teljesül.